

چهار پیشنهاد برای افزایش کارایی بازارگردانی؛

بازارگردان ها باید بدانند

بازارگردانی سهام در بورس‌های دنیا جایگاه ویژه‌ای دارد اما؛ در ایران به سبب وجود دامنه نوسان و حجم مینا با حالت مطلوب فاصله بسیاری دارد.

به گزارش گروه بورس، بانک و بیمه گزارش خبر به نقل از سرمایه نگر، بازارگردان به افراد یا شرکت‌هایی می‌گویند که با در اختیار داشتن بخشی از سهام یک شرکت، کنترل‌کننده عرضه و تقاضا هستند؛ به این صورت که در زمان صف فروش خریدار و در زمان صف خرید فروشنده هستند تا سهم به تعادل برسد.

بازارگردان‌ها در بورس‌های خارجی نیز همین عملکرد رو دارند اما؛ یک فرق اساسی با بازارگردانی در ایران هست، در بورس‌های جهانی مانعی به نام حجم مینا و دامنه نوسان وجود ندارد و بازارگردان‌ها سهم را در قیمت‌های مختلف می‌فروشند و می‌خرند اما؛ در بورس تهران وجود دامنه نوسان و حجم مینا کار بازارگردانی را سخت و پیچیده کرده است.

در بازارهای سهام کشورهای دیگر که محدودیت‌های زمانی و مکانی به پایین‌ترین حد خود رسیده، تعداد سهام قابل ملاحظه‌ای در هر روز مبادله می‌شود و رقابت در خرید و فروش بسیار بالا است. طبیعتاً بازارگردان‌ها در این گونه بورس‌ها جایگاه ویژه‌ای در هماهنگی بین خریدار و فروشنده دارند و با اطلاع‌رسانی شفاف، به سرعت جو بازار را به سمت تعادل و واقعیت سوق می‌دهند و التهاب‌ها و هیجانات غیرمعمول و کاذب را خنثی می‌کنند. در بورس تهران به دلیل وجود دامنه نوسان و حجم مینا، بازارگردان‌ها قدرت مانور زیادی ندارند و معاملاتشان پویا نیست و انجام کامل وظیفه بازارگردانی هزینه بیشتری می‌طلبد.

چون نقدشوندگی سهام در بورس تهران پایین است، امکان دستکاری قیمت کاملاً فراهم است و برای جلوگیری از این موضوع حد نوسان و حجم مینا وضع شد. این محدودیت سبب می‌شود بازارگردان‌ها فقط نقش خریدار را بازی کنند و از رسالت اصلی خود که افزایش نقدشوندگی سهام است، فاصله بگیرند. به همین دلیل است که در ایران بازارگردان را به چشم حامی سهامداران خرد می‌بینند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که بازارگردانی در بورس تهران، بر نقدشوندگی سهام تأثیر معناداری نداشته و عملیات بازارگردانی سودآور و مثرتر نبوده است؛ این نتیجه بر خلاف تعاریف و اهداف بازارگردانی است.

یک تفاوت دیگر نیز وجود دارد، در بورس‌های خارجی تعداد بازارگردان‌های یک سهم گاهی تا ۱۰ بازارگردان هم می‌رسد اما؛ در ایران فعلاً داشتن یک بازارگردان نیز غنیمت است.

اغلب سهامداران به بازارگردان به چشم یک حامی تمام عیار نگاه می‌کنند که وظیفه آن صرفاً کمک به رشد بی چون و چرای سهم است. اینکه قواعد و قوانین بازارگردانی هنوز کامل و جامع نیست و باگ دارد شکی نیست و نباید فعلاً انتظار عملکرد حرفه‌ای داشت.

قرار بر این نیست که بازارگردان صرفاً فقط خریدار سهم باشد و کمک کند به نفع سایر سهامداران قیمت سهم رشد کند. در بازار ایران بعضاً به بازارگردان نوسانگیر هم گفته می‌شود اما؛ جالبه بدانید در همه جای دنیا بازارگردان‌ها از معاملات سود می‌کنند خواه بازار خرسی باشه یا گاوی. به همین دلیل است که مجوز و امتیاز بازارگردانی در بازار سهامی مثل نزدک از ارزش پولی زیادی برخوردار است و راه‌اندازی این کسب و کار به راحتی امکان‌پذیر نیست اما؛ در ایران به نظر می‌رسد بازارگردان در حکم سرپرست بچه یتیمی است که وظیفه آن فقط خرج کردن است.

با همه کم و کاستی‌ها و موانع موجود، برخی به حق از عملکرد برخی بازارگردان‌ها شاک می‌کنند. در برخی بورس‌های جهان مانند بورس آتن و کانادا بازارگردان‌ها به منظور افزایش اعتماد و شفافیت بازار، گزارشی از عملکرد خود منتشر می‌کنند که به نظر باید چنین اتفاقی در بورس تهران نیز بیفتد تا مشخص شود چه کسی به فکر عمل به وظیفه بازارگردانی است و چه کسی به دنبال نوسانگیری شخصی؟!

در مجموع، تفاوت بازارگردانی در ایران با سایر بورس‌های دنیا در برخی مواقع نه تنها کمکی به سهامداران و سرمایه‌گذاران نکرده بلکه به زیان بازار نیز تمام شده است. در حال حاضر، بازارگردان‌ها بی تفاوت به اتفاقاتی که در بازار و شرکت می‌افتد، تلاش کرده‌اند تا قیمت سهم را ثابت نگه دارند که موجب فرسایشی شدن معاملات می‌شود. یه مثال واقعی بزنیم، یه سهم مطرح و بزرگ بازار مدت بسیار زیادی صف فروش سنگین داشت و بازارگردان آن هر روز تعداد بسیار اندکی خرید انجام می‌داد؛ این نوع خرید نه کمکی به جمع شدن صف فروش و متعادل شدن قیمت سهم می‌کرد و نه قیمت سهم را واقعی می‌کرد. زمانی که علت این‌گونه معامله را از بازارگردان آن شرکت پیگیر شدیم، در جواب گفتند که اجازه خرید بیشتر یا کمتر از این حد را نداریم!!! در واقع، محدود شدن بازارگردان‌ها به تعداد مشخصی خرید یا فروش هیچ کمکی به نقدشوندگی سهام نمی‌کند. به طور خلاصه برای افزایش کارایی عملکرد بازارگردانی چند پیشنهاد هست:

افزایش تعداد بازارگردان‌های یک شرکت

محدود نبودن بازارگردان‌ها به خرید و فروش تعداد مشخص

الزام بازارگردان‌ها به انتشار گزارش عملکرد خود

افزایش دامنه نوسان و حذف حجم مبنا برای بازارگردان‌ها

البته در خصوص مورد چهارم، به تازگی اعلام شده بازارگردان می‌تواند «تقاضای برگزاری حراج در دامنه نوسان ۴ برابری دهد، به شرطی که طی ۵ روز متوالی نماد صف خرید یا فروش باشد. اگر در عمل نیز این اتفاق بیفتد یکی از موانع مهم بازارگردانی برداشته می‌شود و عملکرد بهتری را شاهد خواهیم بود.